

Александр ФАЙНБЕРГ

ХАВАСКОР ТАРЖИМОНГА

Бу гаройиб назм — илтижо,
Шарқни тинглаб нашъя олурсан.
Чўзилади карвоидек ҳижо,
Чилим каби тутаб ёнурсан.

Инграп наво юракни тилиб,
Шеърият бу — донишманд илон,
Низи уради атиргул бўлиб,
Булбул бўлиб сөхрлар нолон.

Ашъор гўзал, ашъор мафункор,
Бекорларга лол этмагайдир.
Асал ва мой ичига бекор
Килич тигин беркитмагайдир.

Овутма ўзингни, шаккар байт
Холбо бўлур саттар-сатр.
Боғда булуб ҷаҳ-ҷаҳлаган пайт
Шеърда янграр асрма-аср.

Магурун яша, мардана, мард бўл,
Умринг бўлсин дунёга зйнат.
Шарқона байт атидан маст бўл,
Таржимага қилмагин журъат.

Шеър — Аллоҳнинг товши яширин
Кулогингта уримокладир,
Шўртаккина қондек сўз ширин
Дудогингда тирилмоқладир.

ТОФДА ТУН

Арчазорлар аро дайдиди шульга,
Қоялар дарёга ўзин ташлайди.

Осмон — тикка боқар ёлғиз қоракўз,
Қораҷуғи ичра ҳилол яшнайди.

НИГОХ

Дарёга тўрини ёйсин баличики,
Кимга май, кимгадир амал, васиқа.
Гижжак камони, ҳувв, осмонга чиқди
Тупрокқа ёдирмок учун мусиқа.

Ҳаётдан, жаннатдан, дўзахдан,
Ердан, кўқдан не ортиқча мен
Улоқтириб ташласам агар
Сен қоларсан, Сен қоларсан, Сен.

Кўқда юлдуз парчаларидан
Сиймонг яратдим, ёғлизим.
Шундай яратдимки мен сени,
Ортиқчаман дунёда ўзим.

Рус тилидан Рустам МУСУРМОН
таржималари.

ҲА, ВАТАН ҲАҚИДА ШУНДАЙ ЁЗИЛДИ!

Қорақалпок шоири Бахтиёр Генжамуродга мактуб

Ассалому алайкум, иним Бахтиёр! Мен сенинг "Марказий Осиё маданийати" газетасида чоп этилган "Мадэхон сўзи ёхуд Чин ишагидаги битик" тарихий достонингни хозиринга ўтиб тутадим. Айни чогда сийоғчилик килишининг ўрни эмас — ҳаяжондаман. Яна бир карра, шу ёшмуга кириб, шунча китоб вараклаб, кўлимданд келганичча суз мохияти ишикда тунларни бедор ўтказганиндан келиб чиқиб катъий хуласага тўтадим; чин сўз, юракдан отилган сўз, илдизи юракка чукур кетган сўз — шу сўз елкасига миллат орни, Ватан шаъни юланган бўлса, шошури шу сўзни иймон-эътиқод нуктаи назаридан, покланиб ёзган бўлса, қалбларни ҳаяжонга солади. Сўз ўки топгарни чилларни килиб иборади, Уйирган умомларни тарс ёриб ўтади. Сўз осмонни икига бўлади. Сўз колади — сўз дунё тургучна туради. Чунки сўз тарбиялади. Одамни одам қиласи. Йўлга солади. Сонга солади, яъни инсонга инсон бўлиб яшашни ўргатади, Қархамонлик конда бўлади. Лекин ҳаяжонни килишига ўзлек, бутунликдан сабоб бергувчи яши бар ишга кўл урганингни ҳам ҳис килдим. Тарихдан маълум ва машиҳур — ҳалқаримизнинг бир буюк ҳукмдори Мадҳон сўзидан айтган гапларинги тинглаб, ҳар бир қалбининг тўлкини тошади:

**Кулуниларим тулпор бўлиб
юлдузларни кўзлади.**

**Ўғлонларим йигит бўлиб,
қархамонлик излади.**

Ёки:

**Қархамонлик отган ўқим
бўри бўлиб уйлади...**

Эр бўлсанг — шундай эр бўл, эл бўлсанг шундай қалқин — Мадҳоннинг тутумини тутгин, деган хаёла борасан. Достонинг хислати — у бүгунги ёш авлодга, камолотга тўлғур фарзандларнизига нисбатан бир ҳайкирик!

Одамот койинларор ер шарини макон айлаб — Ватан тутганинг ҳануз хисб-китоби йўк, неча миллион йилларки сувлар оқиб ўтди, дарёлар неча миллион йилларки оқди, куриди, оқди. Замин ҳамон айланади. Аммо одамлар элу элат-

арга бўлинниб, қавм-қариндошларга бўлинниб, ҳалку улус, миллатларга бўлинниб, муйян худудларни чегаралаб, уларни ота макон, она макон, она Ватан, қиндиқ кони тўкилган юрт тимсолиди ёзловлаб, мукаддас билб, туғоригина кўзларига суртиб, кўзёшларни қоришишиб, жони каби авайлаб, асрар, унга ҳамду санолар айтиб, аллаю қушиклар, ўйлану достонлар дунёни лол қолдиргувчи киссаларни битиб, кўнглини нурга, калбини куч-куватига тўдириб келаятни. Калбаги куч, кўнглини дур, дилдаги шур ашу Ватан тушунчасидан, ана шағифтек ер тушунчасидан, бир сикин тупрок тушунчасидан олиниди. Ай, шунина тушунчани инсоннинг юрагидан суруби оғлини-чи, у ҳеч кимга айланмай қолади. Қуввати, керак бўлса, идрохи ўйлолади. Демак, инсонни ўтада тутуб тигувчи куч ўнинг объекти тегиг турган сарзамини. Одамзотнинг илдизи ерда. Парвоз ердан бошланади. Ҳунарни тиграви ҳам замин.

Инним, Бахтиёр! Мен сенинг достони ҳалқаримизни килишига ўзлек, бутунликдан сабоб беради. "Атоқни артист" унвонига ёзган ҳоли килиб, қархамонликни тархларни ўзлек, қархамонликни тархларни ўзлек, қархамонликни тархларни ўзлек, қархамонликни тархларни ўзлек...

Биламан, достоннинг мавзуни тарихдан аён. Мадҳон ҳақида қадимдан битиклар, тарихий лавҳалар, эртаклар, қисса афсонлар элма-эл, тилмила тибб юради. Улар бўнгиз багича етиб келган. Аммо, гап шундаки, ҳар қандай эски нарсани авлодлар ўз ақли ва тафаккури ўпароси янгилайди. Ҳудди мухаббат каби. Шуға мавзулар шу бўиски, умрбокийдир. Сен, иним, шу шундай ҳаётини қутиканни тўғри англабсан. Уни бугунги кунда бутун жарониси билан етказиб берисан.

**Атроғимга йўғдим ў минг бўрнини,
Ўн минг қашқир-бўрларинг зўрини.
Ўтдан олиб сувга солдим минг бора,
Сувдан олиб ўтга солдим минг бора —
Бирбовурлик болғасининг зарби-ла
хўб тобладим.**

Ха, иним, Ватан, унинг тупроғи, унинг сарҳа-

ди олис-манзилларга елдириб бўлиб учгувчи тулпорлардан да азиз! Ха, иним, Ватан, унинг тупроғи суюкли ёрдан-да, азиз!..

Учкада тулуплар топилиди, иним! Соҳибжамол санамлар топилиди, иним! Эй воҳ, ҳатто бизни пуштидан дунёга кептирган оталаримизни ҳам бизга боғлаб берган эмас! Иним, тарих шафатчилини, суннотни ўзига ўтади. Айнича, Валентина томошабинни буткул ўзига боғлаб олади. Бир томондан нозик-ниҳол, оғатижон, иккичин томондан дадил ва тақдирни фохеали бўлган Валентина — бутун борлиги билан ўз инсоний қадр-кимматини мардана химоя килишича отлади.

Бу достон — бугуннинг достони. Ҳурриятнинг достони! Мустакилликнинг достони! Бугунги талотў дунёда Ватанин асрари, ҳеч кимга бермаслини, яхшинини дунёда айтади. Ҳунарни тархларни ўзлек, қархамонликни тархларни ўзлек, қархамонликни тархларни ўзлек...

Бу достон — бугуннинг достони. Ҳурриятнинг достони! Мустакилликнинг достони! Бугунги талотў дунёда Ватанин асрари, ҳеч кимга бермаслини, яхшинини дунёда айтади. Ҳунарни тархларни ўзлек, қархамонликни тархларни ўзлек...

Доноларни, ботирларни ва мадрарни кўпладим. Мен эдими осмоннуп тоглар билан тенг ётдим!

Мен сўзладим, Ҳатта солди шоирлару донолар.

Кундуз — Кўёш, кечаси — Ой, руҳи тирик бобалар:

"Эл-юртимга темир конун, адолатли тузук бу —
Тойлар ўсиб тулпор бўлсин ботирни мидиришига,
Уллар ўсиб ботир бўлсин отларни ёлдиришга..."

Биртили, бирерли иним, Бахтиёр! Ўзбекда ҳам сўзинг кўп жаронлади. Дўстинг Рустам Мусурмондаги миннатдор бўл! У достонинг жарони ва жозибасини менга ўқита олди. Барча шеър ошуфтларни қалбига оловли бир рӯҳ олиб кирди — Ватан инсоннинг ўзи ва жони билан!

Оғанг: Азим СУОН
Тошкент

Она ҳалқим бир ўзинг, Менга олтин манглайсан. Душманларга заҳри котил, Дўстларнинг борлайдан. Нодонларнинг хузурига, Бошинг азиг бормайсан. Мекембойнинг боянида, Парлираб отган тонгдайдан. Олтин қозон ичада. Мойга пишган нондайсан. Суяч бўлиб элининг, Ҳар қандай сардайсан. Қандайсан, ҳалқим, қандайсан? Окка қарши бормайсан. Эгиз Фарзанд, зурёлларнинг Мехрига ҳеч комайсан. Кайтишга йўл бўймаса ҳам, Айттан жойдан комайсан. Кўнгил деган нозик-да, Ўжар, қайсар нордайсан. Қандайсан, ҳалқим, қандайсан? Соғаси йўқ, шамдайсан. Ватан учун, эл учун. Оловдайли ёнарсан. Ўланнинг, шебрингга, Уни менгзаб оларсан. Кувонини, ҳасратини, Авж пардада чалрасан. Булбул монанд кўйинг билан, Калбимизда қоларсан. Қандайсан, ҳалқим, қандайсан? Давлати-ю, савлатини — Азрў-азал билгайсан. Ўз қадрни билгларнани, Ўта нозик илғасан. Ҳалоллирдаги кўл узган, Гаюрларга зилдайдан. Етти ўлчаб бир кесган, Залворлида филдайдан. Барча учун барабор, Кўнглинг очиб бирдайдан. — Терскай бўлсанг ўзага, Бирорвларга кунгайсан. Ота-онанг олдада, Ўн иккى о гулдайдан. Элу ҳалқа нур сочан, Сен кўйсан, қундайсан.

Капелаклар, сап-сарик, кўк капелак, Ранглар турли туман, кўк капелак, Атир гулнинг ҳиджадан роҳатланниб, Учиб, кўниб ўйнайди тўл капелак. Чечакларга бағишлар ҳаётини, Гулгаг айтвар ҳаётини, байтини, Айттандай, қайси рассом бўяр экан, Турса хил калаплар ҳаётини?

Қорақалпок шоири Бахтиёр Генжамуродга мактуб

СОДДА ВА
ДИЛКАШ

Мекембой ҳақида биринчи марта 1970 йили Қозғистон ҳақида шоири Қодир Мурзалиевдан эшитган ёдим. Кейинчалик таникли болалар адаби Сulton Қалиев орқали у билан дустлаштирилди. Сиражин орқали, республика макалалари чонишини тақдирларни ўтади. Аммо, қалбига ўтади. Мекембойнинг ўзигларидан фарқи — ҳам шоир, ҳам тўқма оқинчидир. Бир катар ҳалқаро қўрик-тандовларнинг сориноридори, талай шеърий китобларнинг муаллифи. М.Маронининг дўйибрасида ҳалқаро қўрик-тандовларнинг сориноридори, ҳозирнинг кўнглини тархларни ўтади. Мекембойнинг ўзигларидан фарқи — ҳам шоир, ҳам тўқма оқинчидир. Бир катар ҳалқаро қўрик-тандовларнинг сориноридори, талай шеърий китобларнинг муаллифи. М.Маронининг дўйибрасида ҳалқаро қўрик-тандовларнинг сориноридори, ҳозирнинг кўнглини тархларни ўтади. Мекембойнинг ўзигларидан фарқи — ҳам шоир, ҳам тўқма оқинчидир. Бир катар ҳалқаро қўрик-тандовларнинг сориноридори, талай шеърий китобларнинг муаллифи. М.Маронининг дўйибрасида ҳалқаро қўрик-тандовларнинг сориноридори, ҳозирнинг кўнглини тархларни ўтади. Мекембойнинг ўзигларидан фарқи — ҳам шоир, ҳам тўқма оқинчидир. Бир катар ҳалқаро қўрик-тандовларнинг сориноридори, талай шеърий китобларнинг муаллифи. М.Маронининг дўйибрасида ҳалқаро қўрик-тандовларнинг сориноридори, ҳозирнинг кўнглини тархларни ўтади. Мекембойнинг ўзигларидан фарқи — ҳам шоир, ҳам тўқма оқинчидир. Бир катар ҳалқаро қўрик-тандовларнинг сориноридори, талай шеърий китобларнинг муаллифи. М.Маронининг дўйибрасида ҳалқаро қўрик-тандовларнинг сориноридори, ҳозирнинг кўнглини тархларни ўтади. Мекембойнинг ўзигларидан фарқи — ҳам шоир, ҳам тўқма оқинчидир. Бир катар ҳалқаро қўрик-тандовларнинг сориноридори, талай шеърий китобларнинг муаллифи. М.Маронининг дўйибрасида ҳалқаро қўрик-тандовларнинг сориноридори, ҳозирнинг кўнглини тархларни ўтади. Мекембойнинг ўзигларидан фарқи — ҳам шоир, ҳам тўқма оқинчидир. Бир катар ҳалқаро қўрик-тандовларнинг сориноридори, талай шеърий китобларнинг муаллифи. М.Маронининг дўйибрасида ҳалқаро қўрик-тандовларнинг сориноридори, ҳозирнинг кўнглини тархларни ўтади. Мекембойнинг ўзигларидан фарқи — ҳам шоир, ҳам тўқма оқинчидир. Бир катар ҳалқаро қўрик-тандовларнинг сориноридори, талай шеърий китобларнинг муаллифи. М.Маронининг дўйибрасида ҳалқаро қўрик-тандовларнинг сориноридори, ҳозирнинг кўнглини тархларни ўтади. Мекембойнинг ўзигларидан фарқи — ҳам шоир, ҳам тўқма оқинчидир. Бир катар ҳалқаро қўрик-тандовларнинг сориноридори, талай шеърий китобларнинг муаллифи. М.Маронининг дўйибрасида ҳалқаро қўрик-тандовларнинг сор

